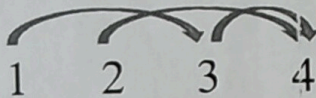

Posilňovanie jednoty v cykloch, kombinované a voľné formy.

- v cyklických skladbách, najmä v SC (sonátový cyklus) s vyklenutou stavebnou a obsahovou líniou sa často skladatelia snažia o čo najväčšie upevňovanie jednoty.
- používajú:

1. Uplatňovanie tematických vzťahov a podobností → vzniká kombinovaná forma

- a) **reminiscencia (spomienka)**: skladba väčšinou vo finálnej časti cituje témy z predchádzajúcich častí. Citácie sa uplatňujú predovšetkým v pomocnej hudbe (introdukcii, spojovacích úsekoch, kóde), napr. *L. van Beethoven: 9. symfónia 4. časť d-mol*
- b) **monotematizmus**: témy všetkých častí SC alebo témy jednej časti SC môžu byť odvodené z jednej ústrednej myšlienky. Dôsledným uplatnením takéhoto spôsobu vznikne monotematický cyklus (*Franz Liszt: Klavírna sonáta h-mol*)
- „leitmotiv“
- s vyššie uvedenými spôsobmi úzko súvisí používanie **príznačných motívov** v programovej hudbe (napr. v symfonických básňach môžu mať jednotlivé postavy príbehu svoju vlastnú melodicko-rytmickú figúru)
- c) **kruhový princíp** alebo **Franckov cyklický princíp** (*César Franck (1822 – 1890) = francúzsky skladateľ a organista*). Vzniká preberaním tematického materiálu z jednej časti do druhej

2. Stavebné posilňovanie spájaním častí do jedného plynulého celku → vzniká cyklus so zlúčenými časťami

- a) časti sa môžu pripojiť predpísaním **attaca** – po ukončení jednej časti ihneď nasleduje ďalšia časť
- b) **prikomponovaním spojovacieho úseku** – vsúva sa medzi dve časti cyklu, môže byť tematický, často má modulačnú funkciu
- c) **vplynutím neuzavretej časti do nasledujúcej** – napr. pomocou harmónie, prvá časť končí na D, druhá časť začne T
- d) **vzájomným prelínaním dvoch častí** – časti (čiže jednotlivé formy) sú do seba pevne zakliesnené, pričom vznikajú formové deformácie, kedy sa určitý úsek niektorej formy vynechá alebo podstatne zdeformuje, aby sa dosiahlo vnímanie oboch častí ako jednoliateho celku, napr. v prvej časti sa vynechá repríza alebo sa posunie na iné, vzdialenejšie miesto.

Uplatnenie týchto spôsobov v rámci jedného cyklu maximálne posilňuje jeho jednotu a súdržnosť. Čím viac sa skladateľ snaží sceliť cyklus, tým viac oslabuje samostatnosť jeho jednotlivých častí. Skladba tak stráca svoj pôvodný cyklický charakter, pôsobí plynule. Dostávame tak **cyklus so zlúčenými (spojenými) časťami**.

Ak sa v cykle so stavebne zlúčenými časťami uplatňujú tematicko-motivické spôsoby upevňovania jednoty opísané v kapitole 1., vzniká nový útvar, tzv. **kombinovaná forma**. *

KOMBINOVANÁ FORMA

KOMBINOVANÁ FORMA

Je zložená jednočast'ová forma pozostávajúca z pôvodne samostatných a oddelených častí, ktorých hranice sú zotreté a splývajú do jedného celku. Jednotlivé zlúčené časti v kombinovaných formách nazývame členy. Podľa toho, z koľkých častí vznikol zlúčený cyklus, rozoznávame dvoj-, troj- a viacčlenné kombinované formy.

Najčastejšie sa s ňou stretáme v programovej a vokálnej hudbe, napr. *Bedřich Smetana: Blaník* (z cyklu symfonických básní *Má vlast*).

Bedřich Smetana: Blaník

Predstavuje 2-člennú kombinovanú formu, ktorá vznikla zlúčením sonátového ^{SF} allegro a ^{rondo} finále. Sonátové allegro je skomponované v SF, obsahuje expozíciu a rozvedenie (repríza chýba). Finále má rondovú formu. Tematicky je *Blaník* prepojený s témou husitského chorálu „Kdož jsou boží bojovníci“

Benjamin Britten: Variácie a fúga na Purcellovu tému (sprievodca mladého človeka orchestrom)

Nie je to programová hudba. Táto skladba predstavuje 3-člennú formu, ktorá vznikla zlúčením veľkej introdukcie, variácií a fúgy do jedného celku. Tematicky je prepojená témou Henryho Purcella.

VOENÁ FORMA

Hudobný prúd je nápadne rozdrobený, striedajú sa v ňom rôzne dlhé úseky navzájom ostro kontrastujúce, ktoré nemusia mať vnútorné súvislosti.

Hranice medzi dielmi sú nerozoznateľné (teda sú zotreté).

Nedochádza k návratom hudobných myšlienok, úseky sa len ťažko združujú do väčších celkov.

Závažnejšie časti sa ťažko odlišujú od menej závažných a pomocných.

Ide skôr o improvizáciu, než premyslené rozvedenie hudobného materiálu. **Hudba má prevažne evolučný charakter.**